



## Invazīvo augu un dzīvnieku sugu pārvaldības pasākumu plānu izstrādes vadlīnijas

**Vadlīnijas sagatavoja:** Santa Rutkovska, Aiva Bojāre, Jānis Saulītis, Jēkabs Dzenis – Dabas aizsardzības pārvalde; Jānis Ozols – Daugavpils Universitāte; Māra Melnbārde – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija. Vadlīniju izstrāde veikta projekta Natura 2000 aizsargājamo teritoriju pārvaldības un apsaimniekošanas optimizācija (LIFE19IPE/LV/000010 LIFE-IP LatViaNature) ietvaros ar Eiropas Savienības LIFE Vides programmas un Valsts reģionālās attīstības aģentūras Latvijas Vides aizsardzības fonda finansiālu atbalstu.

Attēli – no kreisā augšējā stūra pulksteņa rādītāja virzienā - puķu sprigane *Impatiens glandulifera* (foto - A.Bojāre), jenotsuns *Nyctereutes procyonoides* (foto - V.Skuja), Kanādas zeltgalvīte *Solidago canadensis* (foto – M.Medne), Spānijas kaiļgliemezis *Arion vulgaris* (foto – S.Rutkovska).

**Dabas aizsardzības pārvalde  
 Sigulda, 2023**



## **Summary**

Sub-Action C.5.4: Development of guidelines for management plans for invasive alien Species.

Deliverable: Guidelines for IAS management plan.

Guidelines for the development of management measures plans for invasive plant and animal species (hereinafter referred to as the Guidelines) describe the procedure for developing management measures plans and for which invasive species, and describe the necessary information for the development of these plans. The guidelines are based on the procedure for developing a Management action plan (chapter 2) and the Guideline management action plan form (chapter 3). Management action plans are developed based on Risk analysis. Definitions of terms used in the guidelines are described in Chapter 1.

The guidelines were developed by representatives of the Nature Protection Administration in cooperation with Daugavpils University and representatives of the Ministry of Environmental Protection and Regional Development.

## Saturs

Summary .....	2
Ievads .....	3
1. Vadlīnijās izmantotie jēdzieni.....	4
2. Pārvaldības pasākumu plānu izstrādāšanas kārtība .....	5
3. Pārvaldības pasākumu plāna veidlapa.....	6

Saistītie dokumenti:

[Riska analīze,](#)

[Vadlīnijas sugu iekļaušanai Latvijas invazīvo sugu rakstā,](#)

Pārvaldības pasākumu plānu veidlapa.

## Ievads

Vadlīnijas invazīvo augu un dzīvnieku sugu pārvaldības pasākumu plānu izstrādāšanai (turpmāk – Vadlīnijas) apraksta kārtību, kādā un kurām invazīvajām sugām izstrādā pārvaldības pasākumu plānus, apraksta nepieciešamo informāciju šo plānu izstrādāšanai. Vadlīniju pamatā ir pārvaldības pasākumu plāna izstrādāšanas kārtība (2. nodaļa) un vadlīniju pārvaldības pasākumu plāna veidlapa (3. nodaļa). Pārvaldības pasākumu plānus izstrādā, par pamatu ņemot riska analīzi. Vadlīnijās izmantoto jēdzienu definīcijas ir aprakstītas 1. nodaļā.

Vadlīnijas izstrādājuši Dabas aizsardzības pārvaldes pārstāvji sadarbībā ar Daugavpils Universitātes un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas pārstāvjiem "Natura 2000 aizsargājamo teritoriju pārvaldības un apsaimniekošanas optimizācija" (LIFE19IPE/LV/000010 LIFE-IP LatViaNature) C.5.4. aktivitātes ietvaros.

## 1. Vadlīnijās izmantotie jēdzieni

Vadlīnijās lietotās definīcijas ir saskaņā ar 2014. gada 22. oktobra dokumentu Nr. 1143/2014 “Eiropas Parlamenta un Padomes Regula par invazīvu svešzemju sugu introdukcijas un izplatīšanās profilaksi un pārvaldību” (turpmāk – Regula Nr. 1143/2014) un Eiropas Komisijas normatīvajos aktos par riska analīzi un ar Vadlīnijas sugu iekļaušanai Latvijas invazīvo sugu sarakstā lietotajām definīcijām.

**Invazīvā suga, kas rada bažas Latvijai** – invazīva svešzemju suga (izņemot invazīvās svešzemju sugas, kas rada bažas Eiropas Savienībai), kuru atbrīvojot savvaļā un izplatoties, tās nelabvēlīgā ietekme, balstoties uz zinātniskiem pierādījumiem, pat ja tā nav pilnībā skaidra, ir būtiska valsts teritorijā vai tās daļā un prasa rīcību valsts līmenī (turpmāk – invazīva suga).

**Pārvaldības pasākumu plāns** – informācijas un darbību kopums, kuru rezultātā ir paredzēts nodrošināt invazīvās sugas pārvaldību.

**Pārvaldība** – nāvējoša vai nenāvējoša rīcība, kuras mērķis ir invazīvas sugas populācijas izskaušana, kontrole vai ierobežošana, vienlaikus līdz minimumam samazinot ietekmi uz nemērķa sugām un to dzīvotnēm; jebkura cita rīcība, kuras mērķis ir invazīvās sugas populācijas izskaušana, kontrole vai ierobežošana.

**Izskaušana** – invazīvas sugas populācijas pilnīga un pastāvīga iznīcināšana ar nāvējošiem vai nenāvējošiem līdzekļiem.

**Populācijas kontrole** - jebkuras nāvējošas vai nenāvējošas darbības, ko piemēro invazīvas svešzemju sugas populācijai, vienlaikus līdz minimumam samazinot ietekmi uz nemērķa sugām un to dzīvotnēm, ar mērķi pēc iespējas samazināt indivīdu skaitu tā, lai, nespējot sugu izskaust, līdz minimumam samazinātu tās invazīvo spēju un kaitīgo ietekmi uz bioloģisko daudzveidību, attiecīgajiem ekosistēmu pakalpojumiem, cilvēku veselību vai ekonomiku;

**Ierobežošana** – jebkurš pasākums, kura mērķis ir radīt barjeras, kas līdz minimumam samazina invazīvas sugas populācijas izkliedēšanas un izplatīšanās risku ārpus skartās teritorijas.

**Agrīnās brīdināšanas sistēmas (ABS) suga** – invazīva suga, kas Latvijā vēl nav sastopama vai ir ļoti nelielā skaitā, un ir iekļauta ABS sistēmā un kuras pārvaldībai piemēro ātru izskaušanas stratēģiju.

**Plaši izplatīta** – invazīva suga, kuras populācija ir pārdzīvojuši naturalizācijas posmu un kļuvusi par pašpietiekamu populāciju, un ir izplatījusies, ieņemot lielu daļu no iespējamā areāla, kurā tā spēj izdzīvot un vairoties.

**Introdukcija** – invazīvas sugas ieviešana valstī ar apzinātu cilvēka starpniecību. Neapzināta introdukcija - ienākšana valstī ar cilvēka neapzinātu starpniecību.

**Ienākšana** – invazīvās sugas nejauša ienākšana valstī ar dabiskajām spējām, piemēram, pārrobežu izplatīšanās gadījumā, ja suga ir introducēta Eiropas hemiboreālajā reģionā.

**Iedzīvošanās** – organisma spēja izdzīvot un vairoties valsts teritorijā, izveidojot stabilu populāciju.

**Izplatīšanās** – invazīvas sugas spēja paplašināt areāla robežu, jau atrodoties valsts teritorijā.

**Kompetentā iestāde** – iestāde, kuras kompetencē ietilpst datu ieguve vai konkrēto sugu vai sugu grupu pārvaldība.

## 2. Pārvaldības pasākumu plānu izstrādāšanas kārtība

Pārvaldības pasākumu plānus saskaņā ar Vadlīnijām par sugu iekļaušanu Latvijas invazīvo sugu sarakstā izstrādā sugām, kas tiek regulētas Latvijā, balstoties pēc riska analīzes novērtējuma. Pārvaldības pasākumu plānus sugām izstrādā prioritārā secībā:

1. sugas, kas rada bažas Eiropas Savienībai un ieguvušas augstu vērtējumu riska analīzes novērtējuma ietekmju sadaļā;
2. sugas, kuras nav plaši izplatījušās un ir ieguvušas augstu vērtējumu riska analīzes novērtējuma ietekmju sadaļā;
3. plaši izplatījušās sugas, kuras ieguvušas augstu vērtējumu riska analīzes novērtējuma ietekmju sadaļā;
4. sugas, kas rada bažas Eiropas Savienībai un ieguvušas vidēju vērtējumu riska analīzes novērtējuma ietekmju sadaļā;
5. sugas, kuras nav plaši izplatījušās un ieguvušas vidēju vērtējumu riska analīzes novērtējuma ietekmju sadaļā;
6. plaši izplatījušās sugas, kuras ieguvušas vidēju vērtējumu riska analīzes novērtējuma ietekmju sadaļā.

Pārvaldības pasākumu plānus neizstrādā sugām, kas ir iekļautas agrīnās brīdināšanas sistēmā.

Pārvaldības pasākumu plānu izstrādes uzsākšanu pēc nepieciešamības, t.sk., pēc jautājuma aktualizācijas Invazīvo sugu Konsultatīvajā padomē, rosina Dabas aizsardzības pārvalde. Par pārvaldības pasākumu plānu izstrādi un izpildi atbildīga ir Dabas aizsardzības pārvalde un Valsts augu aizsardzības dienests (atbilstoši savām kompetencēm un deleģējumam), par izstrādāto programmu apstiprināšanu Ministru Kabinetā ar rīkojumu, kā arī nepieciešamo elementu iestrādi Latvijas normatīvajos aktos un resursu piešķiršanu atbildīgas nozaru ministrijas. Pārvaldības pasākumu plānu izstrādā attiecīgās jomas eksperti vai speciālisti (turpmāk – eksperti), sadarbojoties ar iesaistītajām kompetentajām iestādēm un Dabas aizsardzības pārvaldi vai Valsts augu aizsardzības dienestu. Par pārvaldības pasākumu izpildes pārraudzību atbildīgas ir pārvaldības pasākumu veidlapā norādītās kompetentās iestādes saskaņā ar tām noteikto deleģējumu Latvijas normatīvajos aktos .

### 3. Pārvaldības pasākumu plāna veidlapa

Pārvaldības pasākumu plāna veidlapa sastāv no trīs daļām: 1. Sugas raksturojums, 2. Pārvaldības pasākumi, 3. Izskaušana, populācijas kontrole, ierobežošana un cietušo ekosistēmu atjaunošana. Pārvaldības pasākumu veidlapas aizpildīšanā izmanto sugām izstrādātās riska analīzes un citu pieejamo informāciju. Aizpildot pārvaldības pasākumu plāna veidlapu tiek norādītas izmantotās informācijas atsauces.

Aizpildot otro daļu: 2. Pārvaldības pasākumi, eksperti izvēlas vai papildina katru no sadaļām ar nepieciešamajiem pārvaldības pasākumiem, attiecīgi pievienojot vai noņemot tabulai ailes. Pārvaldības pasākumu piemēri/ieteikumi norādīti aiz pārvaldības pasākumu tabulas - eksperti izmanto atbilstošos pasākumus. Tāpat eksperti drīkst izvēlēties citus, pēc viņu ieskatiem nepieciešamus pārvaldības pasākumus un iekļaut pārvaldības pasākumu tabulā. Katram no pārvaldības pasākumiem norāda to ieviešanas prioritāti. Eksperti, sadarbojoties ar Dabas aizsardzības pārvaldi vai Valsts augu aizsardzības dienestu un citām iesaistītajām kompetentajām iestādēm, lemj par atbildīgo kompetento iestādi pārvaldības pasākumu izpildīšanā.

Aizpildot trešo sadaļu: 3. Izskaušana, populācijas kontrole, ierobežošana un cietušo ekosistēmu atjaunošana, eksperti norāda visas literatūrā zināmās izskaušanas, ierobežošanas un cietušo ekosistēmu atjaunošanas metodes, kā arī norāda atsauces uz izmantoto informāciju un novērtē pārliecības līmeni izmantotajai informācijai.

.....(sugas latviskais (ja ir) un latīniskais nosaukums ar autoru) pārvaldības pasākumu plāns.

**Pārvaldības pasākumu plāna autori, organizācija, datums:**

#### 1. Sugas raksturojums

- 1.1. **Sugas apraksts** (morfoloģiskās pazīmes, pēdu nospiedumi (dzīvniekiem), balss (dzīvniekiem), utt.)
- 1.2. **Īss līdzīgo sugu raksturojums** (jāietver gan vietējās, gan svešzemju sugas, kuras var tikt konstatētas, ietverot šādus variantus: a. Citas invazīvās sugas ar līdzīgām morfoloģiskajām un ekoloģiskajām īpašībām (šādā gadījumā var tikt piemērots viens pārvaldības pasākumu plāns); b. Citas morfoloģiski līdzīgas svešzemju sugas, kurām nav invazīvu sugu pazīmes un kuras var tikt konstatētas valsts teritorijā; c. Morfoloģiski līdzīgas vietējās sugas, kuras var tikt sajauktas ar invazīvo sugu) *no [Riska analīzes A.2 punkta](#)*
- 1.3. **Izplatība** (sugas izplatība Latvijā (jāpievieno kartogrāfiskais materiāls), Eiropā, pasaulē, t.sk., dabiskais izplatības areāls) *no [Riska analīzes B.2.2.-. B.2.6. punkta](#)*

**1.4. Galvenie ienākšanas ceļi Latvijā un Eiropā** *no Riska analīzes B.1.1. un B.2.5. punkta*

**1.5. Ekoloģija (augiem):**

*1.5.1. Augšanas apstākļu raksturojums (augiem) Daļēji no Riska analīzes B.2.9. punkta*

*1.5.2. Vairošanās stratēģija (augiem) No Riska analīzes B.1.5. -B.1.7. kritērija*

*1.5.3. Izplatīšanās (augiem) no Riska analīzes B.1.2.un B.1.4. punkta*

**1.5. Ekoloģija (dzīvniekiem):**

*1.5.1. Dzīvotnes raksturojums Daļēji no Riska analīzes B.2.9. punkta*

*1.5.2. Vairošanās no Riska analīzes B.1.10.un B.1.11. punkta*

*1.5.3. Izplatīšanās no Riska analīzes B.1.2. un B.1.9. punkta*

*1.5.4. Uzvedība (ja ir nepieciešams)*

*1.5.5. Barošanās*

*1.5.6. Dabiskie ienaidnieki (gan dabiskajā areālā, gan invadētajā teritorijā)*

**1.6. Izmantošana**

**1.7. Ietekme**

Ietekme uz vidi: *no Riska analīzes B.3.1.-B.3.4. punkta*

Ekonomiskā ietekme: *no Riska analīzes B.3.4.-B.3.6. punkta*

Ietekme uz cilvēka veselību: *no Riska analīzes B.3.7. punkta*

**1.8. Pārvaldības pasākumu stratēģijas raksturojums/apraksts, saskaņā ar pārvaldības pasākumu analīzi (Vadlīnijas sugu iekļaušanai invazīvo sugu sarakstā Latvijā. 3.pielikums)**

**1.9. Līdzšinējā apsaimniekošana Latvijā (neiekļaujot izmaksu raksturojumu)**

## 2. .... (invazīvās sugas nosaukums) pārvaldības pasākumi

Visi ieteiktie pasākumi ir novērtēti svarīguma/prioritāšu trīspakāpju skalā, kur:

I – apzīmē prioritāri veicamas darbības, kuras neīstenojot paredzama sugas strauja un nekontrolēta tālāka izplatīšanās;

II – apzīmē darbības, kuru veikšana palīdz ierobežot sugas nekontrolētu izplatību ilgtermiņā;

III – apzīmē darbības, kuru veikšana ir nepieciešama, bet kas nav saistītas ar konkrētiem sugas ierobežošanas pasākumiem

Izplatības ierobežošanas un iznīcināšanas pasākumi veidoti atbilstīgi Eiropas parlamenta un padomes regulas (ES) Nr. 1143/2014 *par invazīvu svešzemju sugu introdukcijas un izplatīšanās profilaksi un pārvaldību* (turpmāk - Regula) prasībām

EFEKTĪVA CĪŅA AR ŠO SUGU IR TIKAI PĀRDOMĀTU, MĒRĶTIECĪGU UN SASKAŅOTU RĪCĪBU KOPUMA GADĪJUMĀ, kurš ietver pasākumus sākot ar sabiedrības izglītošanu, beidzot ar iznīcināto audžu monitoringu un bojātās/cietušās ekosistēmas atjaunošanu

1. Profilakse (Regulas 7., 8., 14.,15, 22.pants)							
Pasākums	Pasākuma prioritāte	Esošās situācijas raksturojums	Rīcības	Izpildes termiņš	Atbildīgā kompetentā iestāde	Izpildes rādītāji	Finansējuma avots
<b>1.1. Normatīvo aktu pilnveidošana</b>							
<b>1.2. Izplatības ceļu ierobežošana</b>							
<b>1.3. Apzināta sugas ieviešana un izmantošana Latvijā</b>							
<b>1.4. Nejauša ieviešanās un izplatīšanās Latvijā</b>							
<b>2. Ziņošana un agrīna atklāšana (Regulas 14.pants)</b>							



Datu ieguve par invazīvās sugas izplatību Latvijā							
<b>3. Sugas izpēte (Regulas 19.pants)</b>							
Pasākums	Pasākuma prioritāte	Esošās situācijas raksturojums	Rīcības	Izpildes termiņš	Izpildītāji	Izpildes rādītāji	Finansējuma avots
<b>4. Izglītošana un informēšana (Regulas 22.pants)</b>							
<b>5. Izskaušana, populācijas kontrole, ierobežošana, cietušo ekosistēmu atjaunošana (Regulas 19., 20.pants)</b>							

Esošo normatīvu grozīšana– jāsniedz konkrēti priekšlikumi, kā arī jaunās redakcijas teksts

### **1. Profilakse (Regulas 7., 8., 14.,15, 22.pants)**

#### **1.1. Normatīvo aktu pilnveidošana**

Jaunu normatīvu veidošana – jānorāda, kas konkrēti ir nepieciešams

Esošo normatīvu grozīšana– jāsniedz konkrēti priekšlikumi, kā arī jaunās redakcijas teksts

#### **1.2. Izplatības ceļu ierobežošana**

Iekļaušana kādā no esošajiem invazīvo sugu prioritāro izplatīšanās ceļu rīcības plāniem

.... (jaunu) prioritāro izplatīšanās ceļu rīcības plānu izstrāde ... (nosaukums) ceļam, ko izmanto šī suga, bet šāda rīcības plāna vēl nav

#### **1.3. Apzināta sugas introdukcija un izmantošana Latvijā**

Apzinātas introdukcijas kontrole

Apzināti ievestu indivīdu iznīcināšana

Stādu tirgošanas, stādaudzētavu, un atļauto audzēšanas (lai kontrolētu tām izdoto atļauju nosacījumu ievērošana) vietu plānveida pārbaude (iespējamie riska objekti un tie, kur iepriekš konstatēts invazīvās sugas stādu materiāls, sēklas)

Tirdzniecības, dzīvnieku turēšanas, tostarp atļauto turēšanas (lai kontrolētu tām izdoto atļauju nosacījumu ievērošana) vietu plānveida pārbaude (iespējamie riska objekti un tie, kur iepriekš konstatēts invazīvās sugas īpatņi)

#### **1.4. Nejauša introdukcija un izplatīšanās Latvijā**

Potenciālo invāzijas teritoriju apzināšana kaimiņvalstīs un sadarbība ar tām  
Zivsaimniecību kontrole

Stādu materiālu kontrole, pievēršot uzmanību arī augsnei, kura var saturēt citas invazīvas sugas dzīvotspējīgas daļas, piemēram, oliņas.

Īpaša uzmanība pievēršama izcelsmes valstīm, ražotājam, kuram iepriekš bijušas problēmas ar invadētu stādu materiālu.

#### **2. Ziņošana un agrīna atklāšana (Regulas 14.pants)**

Invazīvo sugu datu uzkrāšanas sistēmas izveide un uzturēšana DDPS Ozols

Datu ieguve par invazīvās sugas izplatību Latvijā

Iekļaušana esošajās monitoringa programmās un pārbaudēs

Nejauša atradņu atklāšana, veicot darba pienākumus

Invazīvās sugas iekļaušana Sabiedrisko novērojumu programmā

#### **3. Sugas izpēte (Regulas 19.pants)**

Invazīvās sugas ekoloģijas, izplatības un ietekmes pētījumi Latvijā

Latvijā pielietoto invazīvās sugas izskaušanas metožu efektivitātes novērtējums, pieredzes apkopojums un izvērtējums

Jaunu un/vai Latvijā neaprobētu invazīvās sugas izskaušanas metožu izstrāde un aprobēšana

#### **4. Izglītošana un informēšana (Regulas 22.pants)**

Sabiedrības informēšana

Regulas ieviešanā kompetento iestāžu darbinieku apmācība

Informācijas par invazīvajām sugām iekļaušana esošajās izglītības programmās,ursos

#### **5. Izskaušana, populācijas kontrole, ierobežošana, cietušo ekosistēmu atjaunošana (Regulas 19., 20.pants)**

Šī dokumenta sagatavošanas laikā norit darbs pie normatīvo aktu grozījumu sagatavošanas invazīvo sugu pārvaldības jomā. Līdz ar to optimāli pasākumi šai plāna sadaļai var tikt izstrādāti tikai pēc minēto grozījumu apstiprināšanas.

### 3. Izskaušana, populācijas kontrole, ierobežošana un cietušo ekosistēmu atjaunošana

**Norādījumi izplatības un ierobežošanas pasākumu ieviešanai.** Ja invazīvās sugas izplatības un ierobežošanas pasākumu ieviešanai ir priekšnoteikumi, kas ir attiecināmi uz visām metodēm, uzskaitiet un raksturojiet tos. Uzskaitiet tās sugas invadētās teritorijas/augšanas vai dzīvesvietas, kurās izskaušanas vai ierobežošanas pasākumi īstenojami prioritāri. Uzskaitiet un raksturojiet preventīvos invazīvās sugas izplatīšanās novēršanas pasākumus (ja tie nav iekļauti ... (invazīvās sugas nosaukums) pārvaldības pasākumu tabulā), piemēram,

- *Puķu spriganes esošo audžu/populāciju pārvaldības pasākumi kā prioritāri ir īstenojami īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, mikroliegumos un invazīvās sugas prioritāro izplatīšanās ceļu vietās, piemēram, ūdens objektu krastos, ceļmalās.*
- *Puķu spriganes izplatības profilaksei tūristu/dabas takām, ceļiem, lauksaimniecības un meža tehnikai ieteicams izvairīties no invadētās teritorijas šķērsošanas. Ja to nav iespējams īstenot, rūpīgi jānotīra, invazīvās sugas sēklas, auga daļas utt. no apaviem, apģērba, transporta līdzekļiem utt., kā arī vēlams tās iznīcināt (atsauce).*
- *Lai novērstu puķu spriganes izplatīšanos, ir svarīgi samazināt augsnes traucējumus un ar sēklām piesārņotas augsnes transportēšanu mežos. To var panākt, izmantojot mazāka svāra tehniku, un veicot mežizstrādi laika periodos, kad augsne ir sasalusi vai ir sausuma periods, kā arī pirms vai pēc puķu spriganes ziedēšanas. Ļoti ieteicams gadu pēc mežizstrādes darbiem pārbaudīt puķu spriganes klātbūtni šajās teritorijās un visus konstatētos augus manuāli iznīcināt ziedēšanas sākumā (atsauce).*
- *Lai izvairītos no zoonožu pārnesšanas riskiem, strādājot ar dzīvniekiem, jāievēro higiēnas prasības.*

KATRA ATRADNE VAI LĪDZĪGI NOVIETOTU ATRADŅU KOPUMS IR JĀSKATA UN LĒMUMS PAR IZSKAUŠANAS METODĒM JĀPIEŅEM INDIVIDUĀLI

#### Izskaušanas, populācijas kontroles, ierobežošanas metožu apraksts

..tabula. ... (invazīvās sugas nosaukums) izskaušanas, populācijas kontroles, ierobežošanas metožu pārskata tabula

Metožu grupa	Metode	Mērķis	Piemērotākās teritorijas	Veikšanas ilgums	Efektivitāte	Izmaksas	Priekšrocības	Trūkumi
Manuālās								
Mehāniskās								
Bioloģiskās								
Ķīmiskās								
Kombinētās								

(metožu izvērtējumu, izmantojot zemāk sniegtos parametrus, veic katrai raksturotajai metodei)

- 1. Metodes raksturojums.** Sniedziet metodes aprakstu/raksturojumu un identificējiet tās mērķi.
- 2. Metodei piemērotākās teritorijas un mērogs.** Raksturojiet piemērotāko teritoriju novietojumu, audzes/populācijas lielumu un blīvumu, kā arī citus veiksmīga rezultāta priekšnoteikumus. Sniedziet konkrētus piemērus, ja iespējams. Norādiet piemērotāko metodes īstenošanas mērogu- lokāli, reģionāli, visā valstī.
- 3. Metodes izmantošanas laiks un biežums.** Atzīmējiet tabulā un raksturojiet, kurā laika periodā – gadalaiks/mēnesis (definējiet iespējami precīzāk), kad un cik ilgi būtu jāīsteno metode. Raksturojiet, cik bieži metode jāpielieto? Cik ilgi (augiem ilguma periodu nosaka sēklu dīgtspējas ilgums, dzīvniekiem jāvadās pēc konkrētās sugas dzīves cikla vai attīstības stadijas), kad un kā teritorija jāuzrauga, lai pārliciecinātos par rezultātu sasniegšanu? Ja ir kādi specifiski priekšnoteikumi, kas ir jāņem vērā, raksturojiet tos!

Janv.	Feb.	Marts	Aprīl.	Maijs	Jūn.	Jūl.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.

- 4. Metodes efektivitāte.** Vai tā ir efektīva attiecībā pret tās mērķi? Vai un kāda ir iepriekšējā pieredze ar šo metodi? Sniedziet pamatojumu, pievienojot apstiprinošus pierādījumus un piemērus, ja iespējams.
- 5. Nepieciešamie resursi,** piem., personāls, aprīkojums utt.
- 6. Pasākumi, kuri jāveic, lai novērstu nejaūšu invazīvās sugas tālāku izplatīšanos,** piemēram, pēc izskaušanas pasākumu veikšanas rūpīgi jānotīra sēklas un auga daļas no apaviem, apģērba, transporta līdzekļiem, utt., kā arī visas indivīda dzīvotspējīgās daļas vēlamas iznīcināt.
- 7. Cietušo ekosistēmu atjaunošana.** Uzskaitiet un raksturojiet rīcības, kuras ir jāveic, lai palīdzētu atjaunoties ekosistēmai, kuru invazīvā suga ir degradējusi, nodarījusi kaitējumu vai ir iznīcinājusi. Atjaunošanas pasākumos ietveriet vismaz:
  - a) pasākumus, lai palielinātu cietušās ekosistēmas spēju pretoties šim traucējumam, pielāgoties tam un atgūties no tā radītās ietekmes;
  - b) pasākumus, ar kuriem atbalsta atkārtotas invāzijas profilaksi pēc izskaušanas.
- 8. Informācija par izmaksām\*.** Īstenošanas izmaksas Latvijā un citās valstīs. Iekļaujiet kvantitatīvus un/vai kvalitatīvus datus un piemērus (tostarp no valstīm ārpus ES).
- 9. Pārvaldības pasākumu neveikšanas/bezdarbības sekas.** Raksturojiet pasākumu neveikšanas/bezdarbības sekas, tai skaitā no ieguvumu/zaudējumu aspekta. Seku raksturojumu sniedziet gan īstermiņa, gan ilgtermiņa perspektīvā un pievienojiet izmaksu apmērus (tostarp citās valstīs), ja iespējams.
- 10. Atļaujas, saskaņojumi utt.,** kuri nepieciešami saņemt pirms darbu sākšanas (piemēram, ķīmisko augu aizsardzības līdzekļu gadījumā, medību/zvejas rīku izmantošana)

**11. Darba drošības pasākumi** (piemēram, individuālie aizsardzības līdzekļi) **un sabiedrības obligātie informēšanas pasākumi**, ja ir nepieciešams.

**12. Blakus efekti** (t.sk. potenciālie) – t.i., gan pozitīvie, gan negatīvie metodes blakus efekti uz iedzīvotāju veselību, vidi, tai skaitā nemērķa sugām u.c. Katram blakus efektam sniedziet pamatojumu, pievienojot apstiprinošus pierādījumus un piemērus, ja iespējams.

**13. Apsvērumi saistībā ar ieinteresēto pušu attieksmi**, piem., ietekme uz saimniecisko darbību, dzīvnieku labturības apsvērumi, sabiedrības uztvere utt.- pozitīvs, neitrāls, negatīvs. Sniedziet pamatojumu, pievienojot apstiprinošus pierādījumus un piemērus, ja iespējams.

**14. Pārlicības līmenis** \*\*. Izvēlieties un raksturojiet pārlicības līmeni par sniegto informāciju, attiecībā uz raksturoto metodi.

! – šis rādītājs nav saistīts ar metodes efektivitāti.

\*- **Informācija par izmaksām**. Iespējamo izmaksu novērtējumā tās apraksta kvantitatīvi un/vai kvalitatīvi atkarībā no pieejamās informācijas. Iespēju robežās izmantojiet informāciju, kas ir salīdzināma neatkarīgi no valsts attīstības līmeņa vai cenu svārstībām, piemēram, darba stundas, cilvēkdienas, darba veida izmaksas uz vienu platības vienību u.tml. Tas var ietvert gadījumu izpēti no visas Eiropas Savienības vai citām valstīm.

\*\* **Pārlicības līmenis** sniedz vispārēju ticamības novērtējumu, ko var attiecināt uz sniegto informāciju par konkrēto metodi.

- Augsts: informācija ir pieejama publicētos materiālos vai praksē, kas balstīta uz ekspertu pieredzi, kas pielietota kādā no ES valstīm vai citām valstīm ar līdzīgiem vides, ekonomiskajiem un sociālajiem apstākļiem.
- Vidēja: informācija ir pieejama publicētos materiālos vai ekspertu atzinumos, taču tā netiek plaši izmantota vai tiek izmantota reģionos, kas var pārāk atšķirties no Latvijas (piemēram, tropu reģionos), lai garantētu, ka rezultāti būs piemērojami konkrētajam gadījumam/metodei.
- Zems: izmantotie dati nav publicēti uzticamos informācijas avotos, un metodes netiek plaši izmantotas vai ir balstītas tikai uz viedokli, vai to efektivitātes novērtējumam ir izmantoti tikai mākslīgi izveidoti dati (statistikas projekcijas, prognozes u.c.) vai cita mēroga dati, līdz ar to tie nebūtu piemērojami un tieši attiecināmi uz Latvijas teritoriju, attiecīgi nav tiešu pierādījumu, pētījumu, kas pamatotu šo novērtējumu, īpaši jaunu/netipisku situāciju gadījumos.

## Izmantotā literatūra:

Projekts "Natura 2000 aizsargājamo teritoriju pārvaldības un apsaimniekošanas optimizācija" (LIFE19 IPE/LV/000010 LIFE-IP LatViaNature) tiek īstenots ar Eiropas Savienības LIFE programmas un VRAA finansiālu atbalstu.

Informācija atspoguļo tikai projekta LIFE IP LatViaNature īstenotāju redzējumu, Eiropas Klimāta, infrastruktūras un vides izpildāģentūra nav atbildīga par šeit sniegtās informācijas iespējamo izmantojumu.

